

TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 25. mars 2021 truffet vedtak i

- Sak nr:** 20-096 (arkivnr: 20/3314)
- Saken gjelder:** Klage fra A på tingrettsdommer B ved X tingrett.
- Utvalgsmedlemmer:** Bjørn Eirik Hansen (leder)
Heidi Heggdal
Ketil Myhre
Eva Albertsen Malt
Turid Ellingsen
- Offentlighet:** I medhold av offentlighetsloven § 13 første ledd, jf. forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 1, er private parter navn unntatt fra offentlighet. For øvrig er vedtaket offentlig, jf. offentlighetsloven § 3.
- Vedtak:**
1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder forhold Tilsynsutvalget ikke har anledning til å vurdere.
 2. Det foreligger for øvrig ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor tingrettsdommer B.

Innledning:

Ved brev av 16. desember 2020 har A klaget på tingrettsdommer B ved X tingrett. Klagen gjelder dommeradferd. Klagen er forelagt tingrettsdommer B, som ved brev av 18. januar 2021 har avgitt uttalelse. Utvalget har videre innhentet uttalelse fra sakkyndig og prosessfullmektiger i saken. Sorenskriver C ved X tingrett er orientert om klagen.

Saksfremstilling:

Den underliggende saken gjaldt en foreldretvist. Klager var part (saksøkt) i saken. Første saksforberedende møte ble avholdt 10. oktober 2019, hovedforhandling ble avholdt 22. september 2020 og dom ble avsagt 23. oktober 2020.

Klager – A – har i hovedsak vist til følgende:

Hun klager på dommerens ledelse av sak om samvær for felles barn. Hun mener han tok et forhåndsstandpunkt i denne saken og viser til hans adferd og uttalelser i løpet av saken. Det går som en rød tråd gjennom saken at han tok parti for saksøker. Allerede ved meklingsmøtet mellom partene 10. oktober 2019 sa dommeren at barnet ikke ville takke mor senere for at hun fikk være mindre hos far. Videre sa dommeren til henne at «det er du som påfører din datter problemer». Under samme rettsmøte ble hun hindret fra å forklare vesentlige sider av saken. Begge parter fikk først forklare seg. Deretter stilte dommeren spørsmål til far. Da det var hennes tur til å utdype sin forklaring, sa dommeren at det var på tide med en matpause. Han fulgte ikke opp med spørsmål til henne etter pausen og hun fikk derfor ikke utdypet sin forklaring.

Før tingrettens behandling av saken ba hennes advokat om at det ble oppnevnt en ny sakkyndig. De hadde ikke tillit til tidligere oppnevnt sakkyndig. Anmodning om ny sakkyndig ble avvist av dommeren, som mente dette var unødvendig.

I dommen redegjør dommeren utførlig fra saksøkers forklaring og hans vitner. Det står bl.a. i dommen at «Far mente at mor var paranoid og trengte hjelp. Han anbefalte henne en time hos psykiater, og ga uttrykk for at han alltid hadde ment at hun trengte dette.» Dette oppfatter klager som en sterkt krenkende uttalelse, som for øvrig savner ethvert snev av sannhet. Det er en dommers ansvar å utforme domspremisser på en hensynsfull måte overfor berørte personer. Det bør ikke brukes formuleringer som kan påføre noen av partene unødvendige belastninger. Og særlig ikke når det er så høyt konfliktnivå mellom foreldrene som i denne saken.

Hennes vitners forklaringer er ikke nevnt i dommen. I dommen legges størst vekt på saksøkers forklaring og uttalelser fra hans vitner. Dette gjenspeiles i språket i dommen. Et hovedpoeng i saken er at barnet har en oppfarende og dels «voldelig» oppførsel når hun kommer tilbake til henne etter opphold hos far, og denne oppførselen kan vare i flere dager. Dommeren spekulerer i hva som er årsaken til denne oppførselen og konkluderer med at dette kan ha sammenheng med at barnet ønsker mer samvær med far. Hun kan ikke se at dommeren har nødvendig faglig kompetanse, som gjør ham i stand til å trekke en slik slutning. Hans konklusjon i denne sammenheng, brukes som ett moment i saksøkers favør. Retten har ikke presentert en balansert fremstilling av saken. Hennes klare oppfatning er at dommeren, av uvisse årsaker, hadde forhåndsbestemt seg for hva som skulle bli resultatet i denne saken.

Innklagede – tingrettsdommer B – har i hovedsak vist til følgende:

Han husker ikke eksakt hvordan han ordla seg i rettsmøtet 10. oktober 2019. På generelt grunnlag vil han fremheve at han i saker hvor det er høyt gjensidig konfliktnivå, som i denne saken, vokter seg vel for å trekke frem en av foreldrene som ansvarlig for konflikten. Han stiller seg sterkt

tvilende til at han har sagt til mor at «det er du som påfører din datter problemer». Han pleier ikke å snakke med partene i en slik form. Det er selvsagt mulig at han har fremholdt at også mor har et ansvar for at det kommer i stand en samværsordning som gagnar barnet. Han vil tro at han i så fall har klart å formidle dette budskapet på en for parten akseptabel måte, slik han mener at han pleier å gjøre. Det er beklagelig at klager føler at hun ikke fikk snakke ferdig i det saksforberedende møtet. Han kan forsikre Tilsynsutvalget om at han ikke bevisst la til rette for at mor ikke skulle få komme frem med det hun ønsket å si i dette rettsmøtet.

Spørsmålet om oppnevning av ny sakkyndig ligger utenfor det som Tilsynsutvalget kan behandle. Beslutningen indikerer ikke at han har inntatt et standpunkt i disfavør av klager.

Fars uttalelser om at han mente at mor var paranoid og trengte hjelp med videre, fremkommer under rettens saksfremstilling. Utsagnet er hentet fra en SMS som far sendte til klager, og som hun har fremlagt i saken gjennom sin prosessfullmektig. Det forhold at utsagnet fra far er tatt inn under saksfremstillingen skal forstås på bakgrunn av klagers anførsler. Han mistenker at klager ikke har forstått at det nevnte utsagnet er en gjengivelse av fars ytring, og ikke rettens oppfatning av klager. Han konkluderer med at han ikke har opptrådt i strid med god dommerskikk gjennom dommens utforming på dette punktet.

Når det gjelder om fars synspunkter er for sterkt fremhevet i forhold til klager, så gjaldt saken samvær mellom partenes fellesbarn og far. I en sak av denne karakter, vil han tro at det er vanlig at dommerens fokus vil være særlig rettet mot kvaliteten i samværene hos far, herunder hvordan barnet opplever samværene. Det forhold at han ikke har beskrevet barnets opplevelser hos mor mer detaljert, kan ikke tas til inntekt for at han skal ha forhåndsbestemt seg for hva som skulle bli resultatet i saken.

Hvorvidt han har gått ut over sin faglige kompetanse, så gjelder dette spørsmålet utenfor det som Tilsynsutvalget kan behandle. Han vil likevel bemerke at han mener anførselen er svært upresis av klager.

Samlet sett mener han at han ikke har opptrådt i strid med god dommerskikk under behandlingen av denne saken, herunder hva gjelder dommens innhold.

Prosessfullmektig for far – Advokat D – har i hovedsak uttalt følgende:

Som prosessfullmektig i saken kjenner han seg overhodet ikke igjen i klagers anførsler. Han har ikke under saken, verken i saksforberedende møte eller under hovedforhandling, reagert på dommerens prosessledelse eller hans uttalelser. Når det gjelder klager sine konkrete gjengivelser av uttalelser fra dommeren, herunder at det angivelig skal ha blitt sagt at «det er du som påfører din datter problemer», kan han ikke erindre dette. Dersom han hadde sittet med det samme inntrykk som klager, ville han nok husket dette. En dommer skal utøve prosessledelse under sakens gang, og i denne sammenheng kan det nok skje at de private parter tidvis kan oppfatte uttalelser på en annen måte enn det de øvrige aktører i rettssaler opplever. Han har imidlertid vanskeligheter med å forstå at dommeren sin ledelse i saken skulle oppleves forutinntatt, partisk eller krenkende på noe slags vis. Ut ifra hans erindring og oppfatning av den prosessledelse som dommeren utøvde i aktuell sak, kan han ikke se at det kan rettes noen form for kritikk mot ham.

Prosessfullmektig for mor – Advokat E – har i hovedsak uttalt følgende:

Hans generelle betraktning er at dagens barnelovssaker i stor grad forsøkes løst ved mekling og midlertidige ordninger med betydelig ressurstilbud fra det offentlige i prøveperiodesaker. De fleste finner sin løsning på denne måten. I sakene hvor det må gjennomføres hovedforhandling er det kampen om faktum, og de ressurssterke private partene har store problemer med å forstå at

det er andre faktum og tilnæringsmåter enn sin egen. Hans klient uttrykker misnøye med både dommerens rolle og den sakkyndiges rolle. Klagen og tilsvarende fra dommeren trekker i stor grad inn elementer fra dommen, som etter det han skjønner faller utenfor tilsynsutvalgets vurderinger. Som følge av langt tidsperspektiv fra stevning og saksforberedende møte til hovedforhandling er det ikke enkelt å erindre hva som var stemningen og hva som ble formidlet i de ulike rettsmøtene. Hans klient gjengir uttalelser fra det saksforberedende møtet noe som ligger så langt tilbake i tid at det ikke er mulig å bekrefte eller avkrefte konkrete enkeltuttalelser som gjengis. Hans klient følte seg ikke hørt i det saksforberedende møtet, samtidig som det ble iverksatt en rekke tiltak i en prøveperiode, basert på deres forslag. Det ble vurdert om en skulle fremme påstand om inhabilitet som følge av hennes oppfatning av forutinntatthet fra dommer. Dette var hennes oppfatning. De drøftet dette, og da med særlig fokus på dommerens objektivitet. Hans klient var nok i mer tvil enn han om at det forelå et tilstrekkelig grunnlag for å hevde inhabilitet. Det at en dommer anfører andre argumenter enn en part anser som viktig er vel kjernen i god og korrigerende prosessledelse, og gir etter hans skjønn ikke grunnlag for å anføre inhabilitet.

Når det gjelder dommerens væremåte så er dommeren en tydelig administrator. Hans klient er også svært tydelig, men med en svært ulik måte å presentere sine argumenter. Han tror ikke dommeren forsto hans klient måte å presentere sin sak på, og hans klient oppfattet prosessledelsen som litt hard, lite skjønnsom og for lite lyttende ut fra hennes ståsted. Det faktum at hun står i retten i en barnelovssak og har høy grad av bekymring og til dels betydelig mistillit til far, gjør denne kommunikasjonsutfordringen mer krevende.

Under hovedforhandlingen var hans inntrykk at saken forløp seg på vanlig måte. Barnelovssaker er krevende for alle aktører. Dersom man vurderer at det foreligger en uriktig dom er rettsmidlet anke. Anke ble vurdert, men ikke gjennomført.

Sakkyndig– Psykologspesialist F – har i hovedsak uttalt følgende:

Hun var ikke tilstede ved hovedforhandlingen, og hun kan derfor kun uttale seg om det omtalte saksforberedende møtet. Hun ville ha reagert om hun hørte en uttalelse fra dommer som «det er du som påfører din datter problemer». Selv om hun ikke kan huske spesifikt hva verken dommer eller hun selv sa, kan hun ikke kjenne igjen en uttalelse som dette. Hun ville også ha reagert på om en dommer så tidlig i prosessen hadde oppført seg, gjennom utsagn og adferd, på en måte som tydet på at han hadde tatt et forhåndsstandpunkt til støtte for far i saken, og kjenner ikke igjen at dette skal ha skjedd. Ut over dette er det vanskelig å si så mye om hva som skjedde i dette møtet eller om hva dommeren har ment.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Partene er orientert om retten til å forklare seg muntlig for utvalget, men ingen av dem har bedt om å få avgi forklaring, jf. domstoloven § 238 annet ledd. Tilsynsutvalget har ikke funnet grunn til å pålegge noen av partene å forklare seg for utvalget.

Tilsynsutvalget kan ikke ta en klage til behandling dersom den er fremsatt mer enn ett år etter at de påklagede forhold fant sted, jf. domstoloven § 237 fjerde ledd. Denne fristen er absolutt og gjelder uten unntak. Deler av klagen gjelder forhold fant sted under det saksforberedende møtet som ble avholdt 10. oktober 2019. Denne delen av klagen blir derved avvist.

Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236 første ledd.

En viktig begrensning i utvalgets myndighet følger av bestemmelsen i domstolloven § 236 fjerde ledd, hvor det er bestemt at utvalget ikke kan vurdere forhold som kan brukes som grunnlag for anke eller gjenåpning. Dette gjelder for eksempel innsigelser mot dommerens beslutninger i forbindelse med saksbehandlingen, prosessledelsen eller innvendinger mot selve rettsavgjørelsen. Det er uten betydning om ankeadgangen er benyttet eller ikke.

Deler av klagen retter seg mot at dommeren ikke ville oppnevne en ny sakkyndig, at dommeren i dommen referer mer fra, og legger større vekt på, motpartens forklaring og forklaringene til motpartens vitner, at dommeren ikke har den nødvendige faglige kompetanse til å trekke de konklusjoner han gjør i dommen og at dommen gir uttrykk for at dommeren var forutinntatt.

Dette er et forhold som kan brukes som ankegrunn og som utvalget derved ikke kan vurdere. Denne delen av klagen avvises.

Klager har videre anført at dommeren har inntatt et forhåndsstandpunkt i saken og at dommeren ikke har utformet domspremissene på en tilstrekkelig hensynsfull måte.

Dette er forhold som utvalget kan vurdere.

I forarbeidene til domstolloven kap. 12, er det nærmere beskrevet hva som skal være retningsgivende for utvalgets vurdering av dommeratferd. Det er generelt en viktig rettesnor for Tilsynsutvalget om det er påvist forhold som er egnet til å svekke tilliten til domstolene og dommerne, jf. Ot.prp. nr. 44 (2000-2001) side 174.

Klagen gjelder forhold som er omfattet av Etske prinsipper for dommeratferd punkt 3 hvor det blant annet fremgår at:

En dommer må ikke gi uttrykk for forhåndsstandpunkt i saker han eller hun har under behandling eller som det er nærliggende at dommeren kan få til behandling.

En dommer skal utøve dommergjerningen uten forutinntatte holdninger.

og punkt 7 hvor det fremgår at:

Ved utformingen av rettens avgjørelser må dommeren vise tilbørlig respekt overfor alle involverte så langt det er forenlig med kravet til en dekkende begrunnelse.

Tilsynsutvalget har lagt til grunn i sin praksis at det må være påvist konkrete forhold, f.eks. i form av krenkende utsagn eller annen klanderverdig opptreden fra dommerens side, for at utvalget skal kunne reagere med disiplinærtiltak.

Klager har anført at dommeren har tatt et forhåndsstandpunkt i saken og vist til dommerens atferd og uttalelser i løpet av saken. Tilsynsutvalget har avvist klagen for så vidt gjelder forhold knyttet til det saksforberedende møtet den 10. oktober 2019, spørsmålet om oppnevning av sakkyndig og dommerens vurderinger og konklusjoner i dommen, jf. ovenfor. Det foreligger ikke opplysninger hverken i klagen eller de innhentede uttalelsene som kan underbygge at dommeren gav uttrykk for et forhåndsstandpunkt eller for øvrig opptrådte forutinntatt under hovedforhandlingen. Utvalget kan således ikke se at det er påvist at dommeren har opptrådt forutinntatt i saken.

Anførselen om at domspremissene ikke er utformet på en tilstrekkelig hensynsfull måte knytter seg til følgende formulering «Far mente at mor var paranoid og trengte hjelp. Han anbefalte

henne en time hos psykiater, og ga uttrykk for at han alltid hadde ment at hun trengte dette». Formuleringen er hentet fra rettens saksfremstilling. Den er en gjengivelse av en SMS fra motparten til klager den 16. januar 2020 og som ble fremlagt under saken av klagers prosessfullmektig. Forholdet er ikke kommentert under rettens vurderinger i dommen. Utvalget finner det på denne bakgrunn klart at den aktuelle gjengivelsen under saksfremstillingen ikke er i strid med god dommerskikk.

Etter dette finner utvalget ikke grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak overfor tingrettsdommer B.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder forhold Tilsynsutvalget ikke har anledning til å vurdere.
2. Det foreligger for øvrig ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor tingrettsdommer B.